

Nr 55.

Av herr **Almkvist**, angående omorganisation av den Skytteanska lappfolkskolan i Tärna.

I anledning av en vid 1924 års riksdag i första kammaren väckt motion, nr 167, angående omorganisation av Skytteanska lappfolkskolan i Tärna hemställde statsutskottet i sitt utlåtande nr 76 på däri anförda skäl, att riksdagen måtte dels för iståndsättande av nämnda skolas och det med densamma förenade barnhemmets nuvarande byggnader för budgetåret 1924—1925 anvisa ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor; dels i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning såväl beträffande ifrågavarande skolas omorganisation som i fråga om de totala byggnadskostnaderna för de nuvarande lokalernas försättande i fullgott skick samt för 1925 års riksdag framlägga det förslag, vartill sagda utredning kunde giva anledning.

Detta utskottets förslag bifölls av riksdagen, och i nådigt brev den 20 juni 1924 anbefalldes skolöverstyrelsen att verkställa den av riksdagen begärda utredningen samt framlägga därav föranlett förslag i ämnet.

Den 17 oktober överlämnade skolöverstyrelsen, som i ärendet inhämtat gemensamt yttrande av länsstyrelsen i Västerbottens län och domkapitlet i Luleå stift, den infortrade utredningen samt förslag.

Såsom framgår av vad statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet anför under punkt 169 i bilaga till 1925 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, tillstyrker skolöverstyrelsen i sin utredning den år 1920 framlagda planen för skolans omorganisation.

Departementschefen anför för egen del, bland annat, att den ifrågavarande skolan i sitt nuvarande skick kan betecknas såsom i organisatoriskt hänseende mindre tillfredsställande och att det finnes mycket behjärtansvärt i de syften, organisationsförslaget avser att tillgodose.

Emellertid har departementschefen vid granskning av förslaget funnit vissa omständigheter, som föranlett honom att icke tillstyrka detsamma. Det enligt senast gjorda beräkningar för omorganisationens genomförande erforderliga beloppet, 180,500 kronor, finner statsrådet vara mycket ansenligt och ifrågasätter därför, huruvida icke det undervisningsbehov, som här otvivelaktigt föreligger, kan tillgodoses med mindre uppoffringar för statsverket.

En annan omständighet, som gör, att statsrådet ställer sig mycket tveksam inför den planerade omorganisationen, är den nuvarande skolans läge, som av domkapitlet i Luleå angivits vara mindre lämpligt, enär skolan uppförts tätt invid en myr.

Statsrådet anser därför, att om det skulle visa sig vara fallet, att den nuvarande skolans läge är mindre lämpligt, bör det tagas under övervägande, om icke planen på nybyggnad för barnhemmet bör förfalla och i stället ett skolhem anläggas å annan plats inom församlingen. Statsrådet har förden skull, såsom närmare framgår av punkten 171, ansett sig böra räkna med Tärna såsom en av de församlingar, för vilka medel till byggande av skolhem böra stå till förfogande.

Statsrådet har alltså grundat sitt avståndstagande från förslaget huvudsakligen på domkapitlets anmärkning om platsen för den nuvarande skolan. Däröfver kan anföras, att då plan för den av Kungl. Maj:t anbefallda utredningen år 1919 uppgjordes vid besök i skolans lokaler, voro såväl biskop O. Bergqvist som konsistorienotarien A. Carlgren närvarande. Därvid konstaterades beträffande läget, att genom skolans tomt gick ett bäckdrag, dock på ett rätt stort avstånd från byggnaderna, som äro belägna på en liten plåtå. Byggnaderna vila på god grund och omgivas av gräsbärande marker. Någon olägenhet med hänsyn till kyla och fukt i jämförelse med förhållandena i övrigt inom byn hade icke förmärkts. Ehuru icke idealisk, ansågs dock platsen för den nuvarande skolan sådan, att efter övervägande av alla till buds stående möjligheter för det planerade barnhemmets förläggning till annan plats inom församlingen, de vid tillfället närvarande beslöto att föreslå det påtänkta nya barnhemmets uppförande å skolans tomt.

Härav framgår, att de överväganden, som ägt rum beträffande ett barnhems eller ett skolhems förläggning till annan by inom Tärna, resulterat däri, att nu föreliggande förslag befunnits vara det lämpligaste med hänsyn till såväl kostnader som möjligheter till kontroll och anskaffning av erforderliga förnödenheter. En förnyad utredning i detta avseende skulle utan tvivel giva samma resultat.

Vidkommande därefter frågan om möjligheten av att tillgodose det undervisningsbehov, som konstaterats, med mindre uppoffringar för statsverket än de nu föreslagna, torde följande böra anföras.

Även om ett skolhem skulle uppföras i en annan del av församlingen, torde en omedelbar förändring av den nuvarande treklassiga Skytteanska lappfolkskolan få anses ofrånkomlig. Den enklaste förbättring, som därvid kan komma i fråga, är inrättandet av en särskild småskola och folkskolavdelningens utvidgande med en årsklass. Skolan skulle därigenom komma att bli av andra B-formen. En sådan ombildning kräver emellertid en ny lärosal samt bostad för en småskollärarinna. Skolans nuvarande utrymmen tillåta icke en sådan förändring, varför en nybyggnad måste uppföras. Kostnaderna för en sådan torde sannolikt icke komma att understiga 25,000

kronor. Det av fjolårets riksdag beviljade anslaget av 25,000 kronor till de nuvarande byggnadernas försättande i fullgott skick skulle givetvis dessutom tagas helt i anspråk för sitt ändamål. För den nuvarande anstaltens tillfredsställande omorganiserande och iståndsättande på enklaste sätt skulle följaktligen krävas ett belopp av minst 50,000 kronor.

Därmed vore emellertid icke spörsmålet om beredande av undervisning åt de barn, som på grund av fattigdom eller avlägsenhet från skola icke nu kunna beredas tillfälle till skolgång, icke löst, utan frågan om inrättande av ett skolhem bleve, såsom statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet också angiver, omedelbart aktuell. Även om ett skolhem av minsta typ, d. v. s. ett för 20 barn, uppfördes, torde kostnaderna för ett sådant med tillhörande skollokaler, uthus m. m. icke kunna beräknas understiga 100,000 kronor. Då församlingen icke äger förmåga att själv bidra med ens det minsta belopp till skolväsendets ordnande i denna del, skulle statens kostnader för föreliggande undervisningsbehovs tillgodoseende på nu angivet sätt komma att uppgå till omkring 150,000 kronor. Härtill komma kostnader för inventarier till såväl Skytteanska skolan som till skolhemmet och kostnader för personal vid skolhemmet. För min del är jag övertygad om, att uppförandet av ett särskilt skolhem och bibehållandet av den Skytteanska skolan och barnhemmet med den förändring, som är oundgängligen nödvändig, skulle för staten bliva kostsammare än ett genomförande av det föreliggande av skolöverstyrelsen, länsstyrelsen, domkapitlet och folkskolinpektören upprepade gånger förordade förslaget. Att de årliga underhålls- och driftkostnaderna vid två anstalter av här förevarande typ skola bliva väsentligt större än vid en, är uppenbart, men det är tillika högst sannolikt, att även engångskostnaderna skulle komma att bliva högre.

Då jag alltså anser, att ett genomförande av den av skolöverstyrelsen förordade planen dels är den för statsverket i längden billigaste, dels är den för ett tillgodoseende av föreliggande behov effektivaste, har jag ansett mig böra vördsamt anhålla, att riksdagen ville

dels besluta, att den Skytteanska lappfolkskolan skall omorganiseras i huvudsaklig överensstämmelse med den utredning, statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet låtit verkställa;

dels för detta ändamål för budgetåret 1925—1926 bevilja ett anslag av 75,000 kronor.

Stockholm den 21 januari 1925.

N. J. F. Almkvist.

